

Fotoğraf çekmek hem anarşist bir eylem (mi?) hem de iyileştirici bir terapi (mi?) dir.

Fotoğraf çekmenin iyileştirici yönü olduğunu söyler bazı kuramcılar. Bazıları da aksine derde dert kattığını. Aslında ikisinde de doğruluk payı var. Neyi, hangi niyetle, nasıl, ne amaçla çektiğiniz, soruna mı insanlık hallerine mi odaklandığınız ya da değişim isteyip istemediğiniz ile çok ilintilidir.

Fotoğraf çekme bir eylem ise, eylemler kimi zaman bilinçli kimi zaman istemsiz olabilir. Yani denklaşöre basmak bir görme biçimini içinde barındırır. Görme biçimi kültürel, ekonomik sermayeyi, sınıfsal konumu ve ideolojik arka planı gösterir. Bilinçlidir yani. Bilincin açılması görme ile başlar ve anlamlandırma ile devam eder. Bu anlamlandırma da işte görme biçimlerimiz ile şekillenir. Belgesel fotoğrafın insanı temel alan ve onun hallerine odaklanan yapısı, bu bilinç düzeyiyle ilişki halindedir. İnsanın insanı anlama ve anlatma çabası, hem çok ahlaki bir misyon bir o kadar da iktidar alanı yaratan bir durum. Bir grup bir diğer grubu gözlemeyerek tasvir ediyor, betimliyor. En güzel romanlar, filmler, resimler buradan çıkmış, önyargılı propagandif işler de. Yani biz fotoğrafçıların ya da yaratıcı/yorumlayıcı/kuramı kuran/eleştiriyi oluşturan/görselleştiren sınıfın ayrıcalıklı yapısı, yüzünü çevirdiği diğerlerine karşı bir tahakküm yaratabilir diyorum. Objektifimizi çevirdiğimiz her alan için bu geçerli. Tam bir muamma.

Anlama çabamız, belki meraktan, belki kendimize benzettiğimizden, belki de hiç benzemediğimizden, belki dünyayı değiştirmek gibi gerçekleştiremeyen ütopyalara naif bir inancımız olduğundan, belki de değişimin kendisine şahit olmak istediğimizden. Tanıklık belgesel fotoğrafın özellikle modernist vizyonun olmazsa olmazı. Çağa tanıklık. Bizi harekete geçiren en önemli motivasyon bence tanıklık. Yani 'bir şey kaçırıyorum ve orada olmalıyım' hissi, elinize fotoğraf makinesini almanızı ve koşa koşa o ana dalmanızı sağlayan şey. Neden? Çünkü 'O anda orada olmak' herhangi bir etkiniz olmasa da sizi diğerlerinden farklılaştırır, önemli ve işe yarar hissettirir. Bir diğer önemli soru da 'ya sonra?' dir. Ben bu fotoğraflarla ne yapacağım? Günümüzde en zor sorulardan biri de budur. Belgesel fotoğrafın ilk dönemlerindeki değişim sağlayan ideolojik baskı, günümüzde maalesef gücünü yitirmiş durumda. Arkasında güçlü bir sivil toplum örgütü ve tabi kamuoyu desteği olmayan projelerin etkileri sabun köpüğü gibi sönmeye mahkûm. Yeni medya ve sanal mekanlar bunu bir nebze rahatlatmış görünüyor. Kollektif üretim biçimlerinin sanal mecrada örgütlenmesi de internetin demokratikleşmesini ve kamusal bilincin oluşumundaki rolünü perçinliyor. Belgesel fotoğrafa gönül vermiş bizleri de umutla dolduruyor.

Yaşadığımız zor günlerden bahsetmeyeceğim, projeden de. Sizden kendiniz ile ilgili sorular sormanızı isteyeceğim. Kişiden kişiye değişse de cevaplar, ilk sorum bilinç düzeyimiz ile ilgili olacak: Görme biçiminizi şekillendiren temel unsurlar neler? İkinci sorum öğrencilerime de sorduğum derslerimin en temel sorusu: Sen kimsin? Ve sonra tabi bizim meselemizle ilgili soru geliyor; Neden fotoğraf çekiyorsun? Sonrası mı? Üretmenin insanı iyileştirme etkisini, kendini ifade etmenin ruhu doyurma hissini, tanık olmanın dayanılmaz hazzını hep birlikte yaşayıp, paylaşacağız.

Tüm katılımcılara kendiliğinden oluşan bu kollektif eyleme üretim heyecanları ile katıldıkları için, editörlere de bu üretim sürecine değer katan emeklerini verdikleri için teşekkür ediyorum.

Gülbin Özdamar Akarçay / 05.05.2020

Academia Yazıları

Tumblr Blog Yazıları